

1. UVOD

Mljekarstvo je mali dio svjetske privrede, ali se u njemu ogledaju sve suprotnosti i dileme savremenog čovječanstva.(1, 3)

Predmet izučavanja mljekarstva je proizvodnja i prerada mlijeka, a nauka koja se posvetila tome naziva se laktologija (lat. lac, lactis - mlijeko i logos – znanje,učenje). Kao primijenjena nauka mljekarstvo se oslanja fundamentalno na prirodno-matematičke nauke, biologiju, hemiju i fiziku kao i na neke naučne discipline kao što su biohemija, biofizika, te mikrobiologija, anatomija i fiziologija. Na razvoj mljekarstva utiče mnoštvo međusobno povezanih faktora, koji se mogu podijeliti u nekoliko grupa: historijsko-ekonomske i socijalne, prirodne i biološko-tehničke.(1, 3)

Borba za opstanak davno je čovjeka dovela do upotrebe mlijeka za ishranu. Ne zna se tačno kada je čovjek počeo da iskorištava životinje za proizvodnju mlijeka kao i kad je prvi put upotrebio takvo mlijeko. Predpostavlja se da je upotreba mlijeka počela sa domestikacijom životinja prije 6.000 do 10.000 godina. Postoji dosta historijskih spomenika o dobijanju i preradi mlijeka, a jedan od njih je reljef iz hrama boginje Nin-har-sag starih Sumera iz oko 3100 godine prije Hrista.(1)

Definicija mlijeka u komercijalnom smislu glasila bi: mlijeko je sekret mliječne žlezde dobijen potpunim izmuzavanjem od jedne ili više zdravih krava koje su pravilno hranjene i držane, isključujući i ono mlijeko koje se dobija 15 dana prije teljenja i 8 dana poslije teljenja. Pod terminom „ mlijeko" podrazumjeva se kravlje mlijeko, ali ako se govori o mlijeku neke druge životinje tad se uvijek označava kao "ovčije mlijeko", "kozije mlijeko" i slično.(2)

Kravlje mlijeko dolazi na tržište bez pobliže oznake porijekla, dok se mlijeko drugih životinja mora posebno deklarirati. Mlijeko ovce i koze razlikuje se od kravljeg mlijeka po boji, ukusu i mirisu. Ovčje je mlijeko bogatije proteinima od kravljeg mlijeka. Kozje mlijeko je na glasu kao "zdravo", premda ne sadrži folnu kiselinu, dok jedino kobilje mlijeko sadrži vitamin C, pa se koristi čak i u ljekovite svrhe. (1,2)

Mlijeko je proizvod mliječne žlezde različitih vrsta sisavaca (krava, koza, ovaca), predodređen za prehranu mladog organizma jer sadrži gotovo sve tvari potrebne za razvoj i rast. Kravlje mlijeko uzima se od zdravih, dobro njegovanih i ispravno hranjenih krava. Kvalitet mlijeka ovisi o pasmini krave, dobi, zdravlju i hranjenju životinje, o načinu muže higijeni i postupku s mlijekom nakon muže. (2)